

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ НАУКОВИХ КАДРІВ

Широкобокова Н. В.

*кандидат технічних наук, доцент
завідувач аспірантури та докторантури,
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

Широкобоков В. В.

*кандидат технічних наук, доцент
керівник навчального відділу,
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

Підготовка наукових кадрів покликана забезпечити формування дослідників, здатних до наукової діяльності, критичного мислення та інтеграції у світовий науковий простір. Роль аспірантів у сучасній освіті є багатогранною, оскільки вони виступають на стику між наукою, навчанням та викладанням.

Нормативно-правову основу системи докторів філософії складають Закон України «Про вищу освіту», стандарти підготовки докторів філософії та положення про підготовку здобувачів наукового ступеня та інші нормативні документи. А освітньо-наукові програми докторів філософії поєднують навчальний і дослідницький компоненти, спрямовані на розвиток загальних та спеціальних компетентностей.

Сучасна підготовка здобувачів третього рівня вищої освіти є комплексною і складається з наукової та освітньої компонентів.

Пріоритетним напрямком навчання аспірантів є наукова діяльність, яка відповідно впливає на розвиток науки та інновацій в університетах, наукових установах, підприємствах, організаціях України. Аспіранти виконують самостійні оригінальні дослідження, отримуючи вміння аналізувати та оцінювати інформацію, логічно міркувати, робити висновки та вирішувати проблеми.

В той же час їх залучення до науково-дослідницьких проєктів кафедр, лабораторій, установ, підприємств, організацій забезпечує не лише безперервність дослідницької роботи, а й передачу досвіду та знань між науковцями, розвитку наукових шкіл, покращує навички роботи в команді.

Освітня компонента підготовки докторів філософії має поєднувати традиційні академічні підходи з сучасними цифровими технологіями, що забезпечують індивідуалізацію, гнучкість і відкритість навчального процесу. У сучасних умовах цифровізація стає не лише інструментом оптимізації навчання, а й ключовим чинником підвищення якості

підготовки наукових кадрів, вона значною мірою залежить від матеріально-технічної бази установи, сучасного обладнання, доступу до баз даних і міжнародних наукових видань тощо. Необхідними є академічна мобільність та грантова підтримка.

Застосування сучасних цифрових процесів можна навести на прикладі Національного університету «Запорізька політехніка», де впроваджується та реалізується **автоматизована система управління освітнім процесом**. Це комплекс пов'язаних між собою програм, які забезпечують управління закладом освіти в єдиному інформаційному просторі, та включає в себе модулі, що працюють в середовищі Windows (навчальний модуль, абітурієнт, відділ кадрів, відділ аспірантури тощо) та WEB портал (автоматичне складання та відображення розкладу занять з посиланнями на електронні платформи при дистанційному навчанні, формування розкладу екзаменаційної сесії, успішності, формування та ведення навчальних планів, тестування здобувачів, вибір дисциплін з різних університетських каталогів, ведення особистих справ, формування наказів, рух контингенту та інше). Вся інформація зберігається в одній спільній базі даних. Автоматизована система управління **освітнім процесом** також дозволяє створювати і враховувати індивідуальні траєкторії навчання аспірантів, у тому числі через Internet; забезпечує гнучкість, прозорість і доступність наукової освіти, сприяє підвищенню академічної мобільності, відкритості результатів досліджень і розвитку інноваційних компетентностей здобувачів.

Хоча написання дисертаційної роботи більш орієнтовано на наукові дослідження, аспіранти також відіграють важливу роль у навчальному процесі. Однією з обов'язкових складових навчання, наприклад, є науково-педагогічна практика. Ця освітня компонента дозволяє аспірантам отримати досвід педагогічної роботи за рахунок залучення до навчального процесу: підготовки лекційних, практичних матеріалів, презентацій, робочих програм та спілкування аспірантів зі студентами безпосередньо в ролі викладачів. Такий підхід сприяє формуванню у майбутніх докторів філософії комунікативних, пізнавальних та творчих навичок, навичок надання наукової, технічної інформації в зрозумілій для сприйняття формі не лише для науковців та спеціалістів, а також слугує їх залученню в формуванні резерву кваліфікованих науково-педагогічних кадрів, розвитку сучасних методик, модернізації навчальних планів та освітніх програм.

Основними проблемами з якими стикаються молоді вчені та заклади освіти залишаються обмежене фінансування науки, високе навантаження на викладачів, відтік молодих учених за кордон, недостатній рівень міжнародної інтеграції українських програм докторів філософії, порушення академічної доброчесності. Додаткові виклики створюють воєнні й економічні чинники, зменшуючи бази практик, матеріально-технічні бази, погіршуючи безпекову ситуацію та стабільність академічного середовища.